

Μαρίνα Μπάντιου
Υποψήφια Διδάκτωρ Ιονίου Πανεπιστημίου

Το Επεισόδιο των Στενών της Κέρκυρας μέσα από πτυχές του Τύπου της εποχής

Το Επεισόδιο των Στενών της Κέρκυρας αποτελεί ένα επίμαχο ιστορικό γεγονός. Η συγκεκριμένη εργασία εστιάζει στο δεύτερο στάδιο του διπλωματικού αυτού επεισοδίου στις 22 Οκτωβρίου 1946 μέσα από πτυχές του Τύπου της εποχής, όταν μία βρετανική ναυτική μοίρα κατά τον διάπλου του βορείου στενού της Κέρκυρας προσέκρουσε σε νάρκες θαλάσσης με αποτέλεσμα να υποστούν ζημιές τα αντιτορπιλικά Σομάρεζ και Βολέιτζ και να σκοτωθούν 44 μέλη των πληρωμάτων με ανάλογο αριθμό τραυματιών. Επιχειρείται μία πρώτη προσέγγιση στις διαστάσεις που έλαβε και στον τρόπο αποτύπωσης των γεγονότων σε ελλαδικές και διεθνείς εφημερίδες. Να επισημανθεί σε αυτό το σημείο, πρωτίστως πως οι επιλεγείσες εφημερίδες είναι αντιπροσωπευτικές στο σύνολό τους αποτελώντας αξιοπρόσεκτες πηγές ενώ οι αναφορές στις εκάστοτε εφημερίδες είναι ενδεικτικές, αφού τα παραδείγματα που παρατίθενται πηγάζουν από ένα ευρύτερο υλικό.

Στον ελλαδικό τύπο η εφημερίδα *Ελευθερία* στις 23 Οκτωβρίου δημοσιεύει ένα άρθρο με τίτλο «Δύο βρετανικά πολεμικά προσέκρουσαν επί ναρκών εις το στενόν Κέρκυρας» αναφέροντας: «*Εγνώσθη αργά χθες την νύχτα ότι δύο βρετανικά αντιτορπιλικά, ανήκοντα εις την μοίραν του επισκεπτόμενου την Ελλάδα βρετανικού στόλου, προσέκρουσαν επί νάρκης μεταξύ Κερκύρας και της Αλβανικής ακτής των Αγίων Σαράντα. [...] Τα θύματα αναβιβάζονται εις 45*». Η εφημερίδα συμπληρωματικά αναφέρει ότι υπάρχουν υπόνοιες ότι πρόκειται για νάρκες, οι οποίες ποντίσθηκαν πρόσφατα. Στην συνέχεια αναδημοσιεύει εκ Λονδίνου τις ανακοινώσεις του βρετανικού ναυαρχείου. Την επόμενη ημέρα η *Εμπρός* στο πρωτοσέλιδο κάνει λόγο για 38 νεκρούς και 43 τραυματίες θέτοντας το ερώτημα εάν οι νάρκες ποντίσθηκαν πρόσφατα από την Αλβανία για στρατιωτικούς λόγους, συμπληρώνοντας ότι βάσει ανεπιβεβαίωτων πληροφοριών στην πόντιση συμμετείχαν Ρώσσοι και Γιουγκοσλάβοι ειδικοί. Δημοσιεύει επίσης την δήλωση του Οικονομικού υφυπουργού του Ναυαρχείου Τζων Ντούγκτελ: «*[...] Η έκρηξη σημειώθη εις το Σωμάρεζ και το πλοίον ανεφλέγη. Το Βολαιητζδιετάχθη να ρυμουλκήση το Σωμάρεζ, του*

οποίου η πλώρα ανετινάχθη εις τον αέρα. Το Βολαιητζεδοκίμασε να προχωρήσει με την πρύμνανρυμολκούν το Σωμάρεζ αλλά υπήρχε κίνδυνο να εξοκείλουν αμφότερα τα πλοία εις την ακτήν». Στις 25 Οκτωβρίου η *Εμπρός* ενημερώνει το αναγνωστικό κοινό πως ο αρχηγός του βρετανικού στόλου της Μεσογείου ναύαρχος Ουίλλις διεξάγει αυτοπροσώπως τις ανακρίσεις για το δυστύχημα ενώ στην Κέρκυρα μετέβη και ο υπουργός των Ναυτικών Μαυρομιχάλης. Βάσει του πρακτορείου Reuters γράφεται ότι βάσει έγκυρης πηγής διεξάγονται συνομιλίες μεταξύ του υπουργείου Εσωτερικών και του Ναυαρχείου σχετικά με σε ποιον ανήκει η ευθύνη της διαπίστωσης αν το Στενό της Κέρκυρας είναι ελεύθερο από νάρκες. Ωστόσο το Βρετανικό Ναυαρχείο ανακοίνωσε, κατά το δημοσίευμα, ότι η ευθύνη για την εκκαθάριση του Στενού, βαρύνει το Ελληνικό Ναυτικό. Στον ελλαδικό τύπο όμως τονίζεται ότι το Στενό είχε εκκαθαρισθεί τελείως από ελληνικά ναρκαλιευτικά. Ενδιαφέρον προκαλεί η αναδημοσίευση από το Λονδίνο χαρακτηρίζοντας αρχικά το συμβάν ως «το μυστήριο της Κέρκυρας» ενώ στην πορεία παρατίθεται η εξής δήλωση: «Η βρετανική τιμή δεν δύναται να ικανοποιηθεί με απλή διαμαρτυρία. Δέον να ζητηθούν επανορθώσεις, αποζημιώσεις για τους συγγενείς των θυμάτων, τιμωρία των ενόχων και διαβεβαίωση ότι δεν θα επαναληφθεί η επίθεση». Στο πρωτοσέλιδο δημοσιεύεται επιπλέον μία φωτογραφία από αεροπλάνο του Σομάρεζ κατά την ρυμούλκηση του Βολέιτζ. Αναλόγως η εφημερίδα *Ελευθερία* κάνει λόγο για «σαφείς ενδείξεις ότι οι νάρκες είχαν τοποθετηθεί εσχάτως». Βάσει πληροφοριών από το Λονδίνο αναφέρεται ότι η αλβανική κυβέρνηση εκτελώντας μεγάλης έκτασης αμυντικά έργα πλησίον των Αγίων Σαράντα και κατά μήκος της ακτής Αυλώνας τοποθέτησαν νάρκες εντός των χωρικών της υδάτων. Δεν παραλείπεται ωστόσο η ενημέρωση πως οι βρετανικοί κύκλοι δεν έχουν προβεί σε επίσημη ανακοίνωση, συνεπώς η παρουσία ναρκών θεωρείται μέχρι στιγμής τυχαία. Στις 26 Οκτωβρίου η *Εμπρός*, όπως και η βρετανική της προηγούμενης ημέρας *Belfast Telegraph*, δημοσιεύει ένα άρθρο για την κηδεία των θυμάτων των βρετανικών πολεμικών στην Κέρκυρα. Βάσει του τηλεγραφήματος του ανταποκριτή των Reuters: δέκα εκ των 38 θυμάτων ετάφησαν στην Κέρκυρα με στρατιωτικές τιμές. Τυμπανιστές με τύμπανα κεκαλυμμένα προηγούνταν των βρετανικών αγημάτων, τα οποία συνοδεύονταν από ελληνικό απόσπασμα. Τα σώματα των άλλων 28 θυμάτων δεν ανεσύρθησαν ακόμη. Σε αυτό το άρθρο αναφέρεται και η προσωπική ιστορία του αγνοούμενου μάγειρα Φράνσις Μάλια από την Μάλτα, ο οποίος μία ημέρα πριν το δυστύχημα συνάντησε για πρώτη φορά εντός 16 ετών την αδελφή του, η οποία ήταν μοναχή διδάσκαλος στο κερκυραϊκό σχολείο

για παιδιά Μαλτέζων των μοναχών του Αγίου Φραγκίσκου. Τέλος, η εφημερίδα *Νεολόγος Πατρών* στις 30 Οκτωβρίου αναφέρει στο πρωτοσέλιδο με τίτλο «Το δυστύχημα της Κέρκυρας» ότι το Ελληνικό Ναυτικό δεν είναι υπεύθυνο για την περιουλογή των ναρκών ενώ η ευθύνη είναι διεθνής.

Στον διεθνή τύπο και αρχικά στον γαλλικό, η εφημερίδα *Combat* με τόπο έκδοσης το Παρίσι στις 24 Οκτωβρίου με τίτλο «Κατεστραμμένα αγγλικά αντιτορπιλικά κοντά στην Κέρκυρα. Ήταν θύματα επίθεσης;» αναδημοσιεύει στο πρωτοσέλιδο την είδηση από το Λονδίνο σημειώνοντας ότι «ακόμα και σε περιόδους πολέμου, δεν υπήρχαν ποτέ νάρκες εκεί. Πρέπει λοιπόν να συμπεράνουμε ότι πρόκειται για επίθεση;». Την ίδια ημέρα η παριζιάνικη *Ce Soir* βάσει πληροφοριών από την Αθήνα αρκείται σε μία μικρή αναφορά στο συμβάν χωρίς λεπτομέρειες ενώ η *Franc-Tireur* τονίζει ότι οι διπλωματικοί κύκλοι του Λονδίνου αναμένουν μια έντονη βρετανική διαμαρτυρία προς την Αλβανική κυβέρνηση μετά το ατύχημα, επειδή πιστεύεται ότι το δυστύχημα προήλθε σκόπιμα από τις αλβανικές αρχές. Στο ίδιο μήκος κύματος η *L' Aurore*, η οποία στο πρωτοσέλιδο με τίτλο «Το ναυτικό δράμα της Κέρκυρας» παρέχει ομοίως τις πληροφορίες του δυστυχήματος.

Στον βρετανικό τύπο η εφημερίδα *Daily Herald* στις 23 Οκτωβρίου γνωστοποιεί το γεγονός στο αναγνωστικό κοινό και η *Yorkshire Post and Leeds Intelligencer* στις 24 Οκτωβρίου κάνει λόγο για «καταστροφικές απώλειες στην Κέρκυρα» ενώ η *Daily Herald* αναφέρει ότι η το ελληνικό ναυτικό ήταν υπεύθυνο για την εκκαθάριση του Στενού της Κέρκυρας. Η *Londonderry Sentinel* στις 31 Οκτωβρίου αναφέρει 44 μέλη των πληρωμάτων να έχουν σκοτωθεί και 42 τραυματίες, ενώ τονίζει ότι «η στενή λωρίδα νερού ανάμεσα στην αλβανική ακτογραμμή και του ελληνικού νησιού της Κέρκυρας είναι στην πραγματικότητα ένα διεθνές κανάλι». Την δραστηριότητα στο θαλάσσιο κανάλι, είχε αναφέρει και η λονδρέζικη *Daily Mirror* στις 24 Οκτωβρίου αναφέροντας ότι χρησιμοποιείται από ναυτικά και εμπορικά πλοία για σχεδόν δύο χρόνια ενώ σημειώνει ακόμη ότι ο Βρετανός πρωθυπουργός Ουίνστον Τσόρτσιλ ρώτησε εάν πρόκειται για το ίδιο κανάλι, όπου τον Μάιο του ίδιου έτους δύο βρετανικά αντιτορπιλικά δέχθηκαν πυρά από αλβανικό πυροβολείο.

Η αυστριακή εφημερίδα *Salzburger Nachrichten* στο πρωτοσέλιδο της 25^{ης} Οκτωβρίου βάσει πληροφοριών από το Λονδίνο, γνωστοποιεί το δυστύχημα, χαρακτηρίζοντάς το ως μία σοβαρή πολιτική υπόθεση, και τις υπόνοιες της Βρετανίας ότι οι νάρκες τοποθετήθηκαν με συγκεκριμένες προθέσεις. Κατά την εφημερίδα αξίζει να σημειωθεί ότι το στενό της

Κέρκυρας είχε αποναρκοθετηθεί από συμμαχικές μονάδες. Ομοίως η *WienerZeitung* στην δεύτερη σελίδα βάσει *Reuter* σε ημερώνει το αναγνωστικό κοινό για το συμβάν και τις απώλειες. Η *Welt am Abend* δημοσιεύει στις 25 Οκτωβρίου την δήλωση του Βρετανικού Ναυαρχείου κατηγορώντας το Ελληνικό Πολεμικό Ναυτικό για αμέλεια σχετικά με την εκκαθάριση των ναρκών, όπως γράφεται: «Αυτός είναι ο λόγος για το χθεςινό δυστύχημα, στο οποίο δύο βρετανικά αντιτορπιλικά υπέστησαν σοβαρές ζημιές».

Η αυστραλιανή εφημερίδα *West Australian* στις 24 Οκτωβρίου πέραν της αναδημοσίευσης εκ Λονδίνου των βασικών πληροφοριών αναφέρει ότι τα αντιτορπιλικά έφτασαν στην Κέρκυρα και μετέφεραν τους τραυματίες στο νοσοκομείο. Η *Herald* δημοσιεύει ένα άρθρο με τίτλο «38 ζωές χάθηκαν σε δύο αντιτορπιλικά, τα οποία προσέκρουσαν σε νάρκες». Συγκεκριμένα γράφεται ότι «Όταν τα βρετανικά αντιτορπιλικά *Saumarez* και *Volage* προσέκρουσαν σε νάρκες στο Στενό της Κέρκυρας την Τρίτη, ένας αξιωματικός και 37 μέλη του πληρώματος σκοτώθηκαν, ή αγνοούνται, πιστεύεται ότι σκοτώθηκαν. Δύο αξιωματικοί και 43 μέλη τραυματίστηκαν». Ομοίως δημοσιεύονται οι παραπάνω ειδήσεις στην *Argus*, η οποία όμως την επόμενη ημέρα γράφει βάσει του ανταποκριτή της στο Λονδίνο ότι αποδεικτικά στοιχεία δείχνουν πως οι νάρκες τοποθετήθηκαν σκόπιμα με βασικό ερώτημα ποιος το έκανε και γιατί. Επίσης γράφεται ότι αναπόφευκτα έρχεται στην επιφάνεια ένα προηγούμενο συμβάν κατά τον περασμένο Μάιο όταν ένα αλβανικό επάκτιο πυροβολείο πυροβόλησε τα βρετανικά αντιτορπιλικά *Ogion* και *Superb*. Το άρθρο κλείνει θέτοντας το ερώτημα Εάν και ποτέ, θα αποδειχθεί το έγκλημα της Κέρκυρας.

Αρχικά είναι πολύ σημαντικό να σημειωθεί πως το ενδιαφέρον του Τύπου για το εν λόγω ζήτημα ήταν μεγάλο και συνεχές, ενημερώνοντας σε καθημερινή βάση για τις εξελίξεις μέσω επισήμων ανακοινώσεων των εκάστοτε ανταποκριτών και ξένων ειδησεογραφικών πρακτορείων κυρίως του Λονδίνου, αποτελώντας παράλληλα ένα από τα κεντρικά θέματα συζήτησης των εφημερίδων. Η προβαλλόμενη εικόνα της κατάστασης θα μπορούσε να ειπωθεί πως είναι σχετικά επαρκής σε ένα γενικό πλαίσιο όσον αφορά το πεδίο του γεγονότος. Πρόταση για μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να αποτελεί η εξέταση του αλβανικού και βρετανικού τύπου και κατ' επέκταση ο επικοινωνιακός πόλεμος και οι προπαγανδιστικές τεχνικές ανάμεσα στην Βρετανία και την Αλβανία εστιάζοντας στην μελέτη των αντικρουόμενων οπτικών των δύο πλευρών.

Βιβλιογραφία

Κρατερός Ι. & Στρατή Α., *Το δίκαιο της θάλασσας*, Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 2000

Lalaj A., «Burning Secrets of the Corfu Channel Incident», *Cold War International History Project*, Woodrow Wilson International Center for Scholars, Washington 2014

Waibel M., «The Corfu Channel Case», *Max Planck Encyclopedia of Public International Law*, Rüdiger W. ed., Oxford University Press, 2010

Longino C. J., *The Corfu Channel Case*, Columbia University, Library US Naval Postgraduate School, California 1956

Gardiner L., *The Eagle Spreads His Claws: A History of the Corfu Channel Dispute and of Albania's Relations with the West 1945-1965*, Blackwood, London 1966

The Corfu Channel Case: Judgment of April 9th 1949, International Court of Justice. Reports 1949

Πηγές

Belfast Telegraph, 25.10.1946

Ce soir, 24.10.1946, No 1.590, 10e année

Combat, 24.10.1946, No 744, 5e année

Daily Herald, 23.10.1946

Daily Herald, 24.10.1946

Daily Mirror, 24.10.1946

L' Aurore, 24.10.1946, No 684, Vneannée

LeFigaro, 29.10.1946, No 689, 120eannée

Le Franc-tireur, 24.10.1946

LondonderrySentinel, 31.10.1946

Salzburger Nachrichten, 25.10.1946, Nummer 246, 2. Jahrgang

TheArgus, 25.10.1946

The Evening Star, No 37.443, 94th year

The Herald, 24.10.1946, p. 5

The West Australian, 24.10.1946, p. 7
Welt am Abend, 24.10.1946, Nr. 18, Jahrgang 1946
Wiener Zeitung, 25.10.1946, Nr. 249, 239. Jahrgang
Yorkshire Post and Leeds Intelligencer, 24.10.1946
Ελευθερία, 24.10.1946
Ελευθερία, 25.10.1946
Εμπρός, 23.10.1946, Αρ. Φ. 508, Περίοδος Β΄
Εμπρός, 24.10.1946, Αρ. Φ. 509, Περίοδος Β΄
Εμπρός, 25.10.1946, Αρ. Φ. 510, Περίοδος Β΄
Εμπρός, 26.10.1946, Αρ. Φ. 511, Περίοδος Β΄, σ. 4
Νεολόγος Πατρών, 30.10.1946, Αρ. Φ. 695, Έτος ΝΓ